

SLEKT OG DATA OPPLAND

ÅRSMELDING 2024

Styret har, etter årsmøtet 24. februar 2024 og konstituering, bestått av:

Leder:	Jostein Valved
Nestleder:	Tarald O. Koller
Kasserer:	Kjell Arne Sveum
Sekretær:	Arild Sollie
Styremedlem:	Reidun Grefsrud
Varamedlem 1:	Thor-Arne Moe
Varamedlem 2:	Dag Ørjansen

Andre tillitsvalgte:

Revisor:	Synnøve N. Ramsrud
Vara-revisor:	Rolf Paulsen
Valgkomité:	Tove de Pasquale
Valgkomité:	Kjell Helge Moe

Styreoppnevnte verv og roller:

Informasjonsansvarlig:	Reidun Grefsrud
Gravminneleder:	Synnøve N. Ramsrud
DNA-kontakt:	Petter Marum
Slektsbok-kontakt:	Kjell Helge Moe
Slektsforum-moderator:	Kjell Helge Moe
Studieleder:	Arild Sollie

Fram til årsmøtet fungerte nestleder Tarald O. Koller som leder av Slegt og Data Oppland.

Styremøter

Vi har hatt ni styremøter i 2024, og det er behandlet 69 saker. Varamedlemmer har vært innkalt til alle møter, og er ellers godt informert. Alle møtene har vært på Lillehammer Frivilligsentral.

Også i 2024 arrangerte vi vår tradisjonelle førjulssamling for styret m/inviterte gjester. God julemat og hyggelig stemning på Café Stasjonen 04. desember 2024.

Aktiviteter i 2024

Vi har holdt syv åpne møter om faglige tema relatert til slektsforskning mv. Vi har deltatt på veiledning av besøkende på Statsarkivet Hamar fem ganger, og vi har arrangert «spør en slektsgransker» 27 ganger på Lillehammer bibliotek. Gravminnebasen er vedlikeholdt og utviklet, ulike faggrupper har avholdt sine møter og samlinger, vi har deltatt på nasjonale fag- og temakonferanser, og vi har deltatt på Landsmøtet. Det vises til nærmere omtale nedenfor.

Årsmøtet 2024

Avholdt på YK-huset lørdag 24. februar 2024. Oppstart kl. 12.

Slegt og Data Oppland – Årsberetning 2024

Det var først et åpent møte med 20 deltakere. Her fortalte Sissel Marit Bue, fra landsstyret i Slegt og Data, om organisering, drift og planlegging av foreningen.

Deretter overtok Birger Nesholen fra Norsk Skogfinsk Museum. Han holdt et godt foredrag om skogfinnenes innvandring til Norge, herunder om svedjebruk, bosetting og navnepåvirkning. Nesholen forklarte videre hvordan skogfinnene gradvis kom inn i det norske samfunnet og den norske kulturen. Nesholen oppsummerte med at han ønsket å få til et møte med fokus på opprinnelsen til de forskjellige Sve-navnene på boplasser og bruk rundt Mjøsa og i Gudbrandsdalen.

Etter kaffepausen startet **selve årsmøtet ca. kl. 14.35**. Det var 11 medlemmer med stemmerett til stede. Ordinære årsmøtesaker ble behandlet. Valgkomiteens forslag ble enstemmig vedtatt, og Jostein Valved ble valgt til ny leder.

Møte om skogfinner, svedjebruk og Sve-navn på ulike bruk og boplasser

I samråd med Birger Nesholen, Norsk Skogfinsk Museum, arrangerte Slegt og Data Oppland, Gausdal Historielag og Gudbrandsdal Slegtshistorielag en temadag på Østre Gausdal prestegard **lørdag 5. oktober 2024**. Tema var; i hvilken grad kan Sve-navn på boplasser rundt Mjøsa og i Gudbrandsdalen opprinnelig ha kommet fra skogfinnenes utbredelse?

Birger Nesholen innledet møtet. Jakub Skjedsvoll fra Gudbrandsdal Slegtshistorielag holdt deretter et innlegg om Sve-navn, Bråtå-navn og Brenn-navn, jf. også hans artikkel i slektshistorielagets tidsskrift «Gudbrand» nr. 3-2024.

Alle tilstedeværende historielag orienterte om disse navnene i sine bygder. Det kom fram at det også finnes Sve-navn som er eldre enn finneinnvandringa. Møtet ga ikke entydige svar på om noen av Sve-navnene kan knyttes direkte til skogfinnenes svedjebruk.

Det var 51 deltakere og møtet varte fra kl. 12.00 – 17.30. God praktisk tilrettelegging av husverten; Gausdal Historielag v/leder Ivar Lauritsen. Møtekostnaden ble delt 50/50 mellom Gausdal Historielag og Slegt og Data Oppland.

Slektsforskerdagen 26.10.2024

Ble avholdt på Breiseth Hotell, Lillehammer.

Tema 1: Farskapssaker, gjennom historien og i arkivene, v/Sigrid Jostad fra Statsarkivet Hamar.

Sigrid tok oss med gjennom samtidens ulike lover og regler som sanksjonerte folk for å få barn utenfor ekteskapet. Herunder om utviklingen av bidragsplikt og fastsettelse av farskap. Etter hvert også innføring av blodprøver og DNA-testing.

Leiermålssaker, bidragssaker og farskapssaker kan finnes i ulike arkiver, og det er ikke helt lett å få oversikten. Bidragsplikt ble f.eks. vedtatt av amtet (fylket), mens innkrevingen skjedde av fogden og/eller lensmannen. Tvister og straff (farskap og leiermål) krevde derimot rettens innblanding, og finnes dermed i ulike rettsprotokoller. Dette gjelder både sivile rettssaker og straffesaker.

Sigrid anbefalte oss å bruke Arkivportalen, fordi mye arkivmateriale *ikke* er gjort tilgjengelig på Digitalarkivet. Start med å lese [veiledningen for Arkivportalen](#) eller de ulike temaene ([leiermål](#), [bidrag](#), [farskap](#)) på Arkivverket.no. Deretter gradvis finne ut av systemet med arkivkataloger,

arkivserier og arkivprotokoller for de saker og tema du er interessert i. Deretter kan man bestille arkivmaterialet som ikke er tilgjengelig på Digitalarkivet, til bruk på lesesal. Arkivverket kan også kontaktes for [veiledning, på tlf. nr. 480 55 666](#).

Polititidende mv. kan man jo også søke opp via Nasjonalbiblioteket.

Tema 2: Den nye kildeveiviseren fra Slekt og Data, v/Jostein Valved.

Tema 3: Leting etter slekta ved hjelp av DNA, og i Digitalarkivet, v/Arild Sollie.

Vi hadde i tillegg tre bord med mulighet til å stille spørsmål til erfarne slektsforskere.

17 personer deltok. Møtet varte fra kl. 12.00 – 15.00.

Slektsprat m/kaffe

I tillegg til faglige foredrag nevnt foran, har vi arrangert «slektsprat m/kaffe» fire ganger i 2024. Alle på YK-huset, Lillehammer. Dette er en kveldssamling på ca. 2,5 timer som inneholder faglige innslag kombinert med trivelig prat over en kaffekopp m/biteti.

- **Tirsdag 24.01**

Hovedoppslaget var webinar om kilder og kildesøk hos Arkivverket; både i Arkivportalen og i Digitalarkivet. Med dialog og innspill fra møtedeltagerne.

17 personer deltok.

- **Tirsdag 16.04**

Hovedforedraget var ved Olav Bonesmo; «**kilder til slektsforskning før kirkebøkene**». Olav viste oss blant annet hvordan vi kan bruke: Ekstraskatten 1763, Matrikkel 1723, Koppskatt 1711, Manntallet 1701, Prestenes og fogdenes manntall 1662 - 1666, Lensregnskaper 1597-1660, Fogderegnskaper 1687-1718, Skifteprotokoller fra 1677, Tingbøker fra 1688.

I tillegg var det «Olderkvarter»: Kari Torp Manengen fortalte om en kunstmaler i familien; Harald H. Strand.

19 personer deltok.

- **Tirsdag 24.09**

Hovedtema var arbeidet med nye bygdebøker for Gausdal. Tre sentrale personer i prosessen informerte og svarte på spørsmål. De har i alt 10 personer «i arbeid», med bl.a. innsamling av stoff, fotografering, utforming og korrektur.

De påpekte mye godt samarbeid rundt om i hele landet ift. å spore opp folk. De har god kontakt med en særskilt dedikert person (i Amerika) med ansvar for gausdøler som utvandret til USA/Canada. De her fått tak i egne gårdsarkiv for enkelte større gårder i Gausdal. Disse dekker også noen perioder uten kilder. Husmannsplasser har ikke vært omtalt i tidligere bygdebøker, mye jobb med å lokalisere disse samt å finne ut hvem som bodde der.

I tillegg informerte Kjell Helge Moe om «Slektsforum» på dette møtet.

21 personer deltok.

- **Tirsdag 05.11**

Dette var et fellesmøte med Gudbrandsdal Slektshistorielag. Med bl.a. informasjon om hverandres foreninger.

Gravminneleder Synnøve Ramsrud hadde en gjennomgang av Slekt og Data sin database over gravminner, herunder med eksempler på søking.

I tillegg var det «Olderkvarter»; Astrid Vestad fortalte blant annet om kjærlighetsbrev mellom sine besteforeldre fra 1890-åra.

25 personer deltok.

«Spør en slektsforsker» på Lillehammer bibliotek

Vi har hatt 27 dager med tilbud om hjelp og bistand. I alt 38 personer har benyttet seg av tilbudet og fått god hjelp. To timer hver onsdag kl. 16 – 18, januar – april og september – november.

Tiltaket ble også omtalt på en positiv måte i NRK Innlandet 11. september 2024 (i radio og TV).

Veiledningstjeneste for publikum på Statsarkivet Hamar

Dette er et samarbeid mellom ulike slektshistorielag, historielag samt Slekt og Data både i Hedmark og Oppland. Tirsdager kl. 11 – 17, både i vår-semesteret og i høst-semesteret.

Vi har hatt fem «vakter» i år.

Siden Statsarkivet skal flyttes til nybygde lokaler på Domkirkeoden ila. 2025, blir det ingen publikums-veiledning for slektsspørsmål mv. på Statsarkivet i 2025.

Database for gravminner

Slekt og Data sin landsdekkende database over gravminner er bygget opp gjennom dugnadsinnsats i mange år. Formålet er å dokumentere viktige kulturminner, samt å hjelpe slektsforskere og andre med å finne informasjon om avdøde personer.

<https://www.slektogdata.no/gravminner/om-gravminnebasen>

Gravminneleder i hvert fylke har som oppgave å lede arbeidet med:

Fotografering av gravsted, holde kontakt med kirkeverger/gravferdsetat, innlesing av filer fra kirkeverger, registrering av endringsforslag, å koble bilder av gravminner til data fra kirkeverger.

Til å utføre disse oppgavene trengs aktiv hjelp og bistand fra medlemmer og andre. I Oppland er det ca. 40 personer som har bidratt med hjelp til en eller flere arbeidsoppgaver.

Annethvert år holder Slekt og Data fysiske samlinger for gravminne-ledere og andre som bidrar med forskjellige oppgaver. I tillegg er det teams-møte ca. annenhver måned.

Arbeidet med registrering av gravminner må følges opp kontinuerlig. Stort behov for frivillige.

DNA-gruppe

Slekt og Data har oppfordret hvert distriktslag til å opprette lokale DNA-grupper og oppnevne en DNA kontakt for å øke kompetansen på dette området i organisasjonen. DNA-kontaktene i hvert fylke utgjør til sammen Slekt og Datas «Fagnettverk for DNA».

Fagnettverket skal bygge kompetanse, utveksle erfaring og få til en felles satsing for å heve DNA-kompetansen slik at en kan gi god opplæring til medlemmene. Det planlegges at Fagnettverket har to Teams-møter pr. halvår og en samling pr år. Fagnettverket ledes av Bente Nordhagen.

Slekt og Data Oppland har oppnevnt Petter Marum som DNA-kontakt. Han har deltatt på to Teams-møter og en fysisk fagsamling.

Vi har nå etablert ei DNA-gruppe i Oppland. Vi har valgt en forsiktig oppstart, vi er litt usikre på både opplegg og omfang. I første omgang var det 5 personer som ønsket å delta.

På vårt oppstartsmøte 21. november 2024 gikk vi gjennom litt grunnleggende genetikk, og litt om bruk av ulike verktøy i MyHeritage. Noe tid ble brukt på de ulike personverninnstillingene i MyHeritage. Det var lærerikt å få innsyn i hvilke opplysninger andre som går inn på ditt slektstre kan se.

Pr. årsskiftet 2024/2025 har vi avholdt ett møte, med fire deltakere.

Slektsbokgruppa

Gruppa ble etablert i 2021, jf. et økt fokus på dette tema i Slekt og Data generelt.

Gruppa har blant annet fokus på å bistå hverandre med ulike dataverktøy, vise frem gode nettsteder, bruk av kart, digitalisering av bilder, personvern, opphavsrett, bilderettigheter, ulike redigeringsprogrammer for selve bok-produksjonen, mv.

Gruppa har hatt seks møter i 2024.

Ved årets utgang har gruppa syv medlemmer som jobber med egne bokprosjekter.

Transkribering på Fylkesarkivet

Daværende leder for fylkesarkivet; Marit Hosar, tok tidlig i 2018 kontakt med Slekt og Data (og andre organisasjoner). Formålet var å få satt i gang et kurs i å transkribere gotisk håndskrift.

Etterpå har ganske mange personer deltatt i transkribering av ulike protokoller og dokumenter hos fylkesarkivet, de fleste fra 1800-tallet. Ca. halvparten av deltakerne kom fra Slekt og Data Oppland, og fem av disse har vært med hele tiden. Veileder i alle disse årene har vært Richard Fauskrud.

Prosjektet ble avsluttet 21. oktober 2024. Et nyttig og lærerikt arbeid.

Informasjon og kommunikasjon

I løpet av 2024 har Slekt og Data Oppland økt både innsats og kvalitet i arbeidet med å informere omverdenen om hvilke arrangementer og tilbud vi har til innbyggerne. Dette har skjedd i regi av ny informasjonsansvarlig; Reidun Grefsrud, i samarbeid med Slekt og Data sentralt.

Vi informerer fortløpende om lokale arrangementer på hjemmesiden til Slekt og Data Oppland, på facebooksidene våre, og på nettsiden til GD under «Det skjer». Medlemmer får også tilsendt e-post med informasjon om kommende medlemsmøter mv.

Lillehammer bibliotek publiserer dessuten informasjon om «Spør en slektsgransker» på nettsiden og facebooksidene sine.

I tillegg til informasjon om arrangementer, inneholder hjemmesiden nyhetsartikler, annet fagstoff og kontaktinformasjon om medlemmer av styret og andre nøkkelpersoner. Vår hjemmeside er en del av hjemmesiden til Slekt og Data der det finnes omfattende informasjon om ulike temaer innen slektsforskning.

Slekt og Data Oppland har også en egen facebookgruppe. Dette er en offentlig gruppe som er åpen for alle. Pr desember 2024 er det 850 medlemmer i gruppen.

Se:

<https://www.slektogdata.no/nb/slekt-og-data-der-du-bor/oppland>

<https://www.facebook.com/groups/disoppland>

Lokallag og lokale grupper

Slekt og Data Oppland har hverken lokallag eller lokale grupper.

Medlemsutviklingen

Antall medlemmer pr 31.12.2024 var 317. Dette var en nedgang på 23 fra 340 pr. 23.12.2023.

Landsmøtet på Kongsberg 27 – 28 april 2024

Slekt og Data sitt Landsmøte arrangeres annet hvert år. Slekt og Data Oppland stilte med tre delegater; Josten Valved, Kjell Arne Sveum og Arild Sollie.

Kort oppsummering fra Landsmøtet:

Hele landsstyret er på valg annet hvert år. Valgkomiteens forslag til nytt landsstyre fikk enstemmig tilslutning, og Heidi Ringsrød fra Slekt og Data Hedmark ble gjenvalgt som styreleder. Bente Nordhagen fra Slekt og Data Nord er ny nestleder.

Landsmøtet vedtok å øke medlemskontingenten (hovedmedlemsskap) fra kr 600 til kr 625 i 2025, og til kr 650 i 2026. Landsmøtet vedtok også å endre fordelingen av kontingent-inntektene mellom fylkeslagene på den ene siden, og Slekt og Datas felles drift på den andre siden. Landsstyrets forslag om at fylkeslagenes andel skulle reduseres fra 25 % til 20 % ble vedtatt med virkning fra 2025.

Lillehammer 28. januar 2025

Jostein Valved
leder

Tarald O. Koller
nestleder

Kjell Arne Sveum
kasserer

Arild Sollie
sekretær

Reidun Grefsrud
styremedlem

Thor-Arne Moe
varamedlem

Dag Ørjansen
varamedlem